ശ്രീഗർഗസംഹിതാ

അശ്വമേധഖണ്ഡഃ - ചതുർദശോऽധ്യായഃ

അനിരുദ്ധസ്യ ദിഗ്വിജയയാത്രാ -

ഗർഗ ഉവാച -
അഥ തന്മിലനാർഥം വൈ ഉഗ്രസേനാജ്ഞയാ നൃപ ..
വസുദേവഃ കാമപാലഃ ശ്രീകൃഷ്ണഃ കാർഷ്ണിരേവ ച ..1..
അന്യേऽപി യാദവാ രാജൻ രഥൈഃ സർവേ വിനിര്യയുഃ ..
ഗത്വാനിരുദ്ധം ദദൃശുഃ സേനയാ തു പരീവൃതമ് ..2..
പ്രദ്യുമ്നായ രാജസൂയേ യാ നീതിഃ കഥിതാ പുരാ ..
താം സർവാമനിരുദ്ധായ കഥയാമാസ മാധവഃ ..3..
ഇതി ശ്രുത്വാ ച കൃഷ്ണസ്യ ശാസനം സർവയാദവാഃ ..
ശിരസാ ജഗൃഹൂ രാജന്നനിരുദ്ധാദയോ മുദാ ..4..
അഥ ഗർഗം മുനീംശ്ചൈവ വസുദേവം ഹലായുധമ് ..
ശ്രീകൃഷ്ണചന്ദ്രം കാർഷ്ണിം ച പ്രാദ്യുമ്നിഃ പ്രണനാമ ഹ ..5..
വസുദേവരാമകൃഷ്ണപ്രദ്യുമ്നാദ്യാഃ ശുഭാശിഷമ് ..
അനിരുദ്ധായ ദത്വാ ച പ്രവിഷ്ടാസ്തേ പുരീം രഥൈഃ ..6..
അഥാനിരുദ്ധസ്യ ഹയോ ദേശേ ദേശേ ഗതോ നൃപ ..
ന കേऽപി ജഗൃഹുസ്തം വൈ ഭയാത്കൃഷ്ണസ്യ ഭൂമിപാഃ ..7..
യത്ര യത്ര ഗതോ വാജീ തത്ര തത്ര സസൈനികഃ ..

കാർഷ്ണിജഃ പൃഷ്ഠതസ്തസ്യ ജേതും ശത്രൂൻഗതഃ കില ..8..
ഇത്ഥം വിലോകയന്രാജ്യാനനിരുദ്ധതുരംഗമഃ ..
രാജിതാം നർമദാതീരേ യയൗ മാഹിഷ്മതീം പുരീമ് ..9..
ചാതുർവർണ്യസമാകീർണാമശ്മദുർഗേണ മംഡിതാമ് ..
സദനൈർഗഗനസ്പർശൈർമഹേശസ്യാലയൈർവൃതാമ് ..10..
ഇന്ദ്രനീലേന രാജ്ഞാപി പാലിതാം പഞ്ചയോജനമ് ..
ശാലൈസ്താലൈസ്തമാലൈശ്ച വടൈർബില്വൈശ്ച പിപ്പലൈഃ ..11..
തഡാഗൈശ്ചൈവ വാപീഭിർഘുഷ്ടാം പക്ഷിഗണൈസ്തഥാ ..
ഈദൃശീം നഗരീമശ്വോ ദദർശോപവനേ ഗതഃ ..12..
ഇംദ്രനീലസ്യ തനയോ നാമ്നാ നീലധ്വജോ ബലീ ..
പുര്യാഃ സഹസ്രവീരൈശ്ച മൃഗയാർഥീ വിനിർഗതഃ ..13..
തതോ ദദർശ തുരഗം സപത്രം നൃപനംദനഃ ..
പ്രഫുല്ലിതേ ചോപവനേ കദംബസ്യ തലേ സ്ഥിതമ് ..14..
ചരംതം ചാമരൈര്യുക്തം സൗരഭേയീപയഃപ്രഭമ് ..
സ്ത്രീണാം കുംകുമഹസ്തൈശ്ച മുക്താഹാരൈരലംകൃതമ് ..15..
ഹയം ദൃഷ്ട്വാ രാജസുതാ സ്വവാഹാദവതീര്യ ച ..
കേശേഷു തം നിജഗ്രാഹ ഹർഷേണ നൃപ ലീലയാ ..16..
തത്പത്രം വാചയാമാസ യാദവേംദ്രേണ യത്കൃതമ് ..
ദ്വാരകാധിപതീ രാജാ സർവശൂരശിരോമണിഃ ..17..
നാന്യോഽസ്തി തത്സമഃകോഽപി ചക്രവർതീബൃഹച്ഛ്രവാഃ ..
വിമോചിതസ്തുരഗരാട് തേനാസൗ പത്രസംയുതഃ ..18..
പാല്യമാനോഽനിരുദ്ധേന ഗൃഹ്ണംതു സബലാ നൃപാഃ ..
തസ്യാന്യഥാ പ്രപദയോഃ പതിത്വാ യാംതു ക്ഷത്രിയാഃ ..19..
ഇത്യഭിപ്രായമാലോക്യ കോപേനാഹ നൃപാത്മജഃ ..

അനിരുദ്ധോ ധനുർദ്ധാരീ ധന്വിനോ ന വയം സ്മൃതാഃ ..20..
മത്പിതരി സ്ഥിതേ മഹ്യാം കസ്തു ഗർവം സമാചരേത് ..
ശ്രീഗർഗ ഉവാച -
ഇത്യുക്ത്വാ സ ഹയം നീത്വാ പ്രയയൗ നൃപസന്നിധൗ ..21..
കഥയാമാസ വൃത്താംതം പിതുരഗ്രേ ഹയസ്യ ച ..
ശ്രുത്വാ പുത്രസ്യ വചനമിംദ്രനീലോ മഹീശ്വരഃ ..22..
ശിവഭക്തോ മഹാമാനീ പുത്രം പ്രാഹ മഹാബലഃ ..
ഇംദ്രനീല ഉവാച -
സമർഥേന പുരാ ദത്തം രാജസൂയേ ക്രതൂത്തമേ ..23..
പ്രദ്യുമ്നായ ബലിം കിംചിത്കുമംത്രിവചനാന്മയാ ..
അദ്യാനിരുദ്ധസ്തു ഹയം പാലയൻപുനരാഗതഃ ..24..
അഹോ ദൈവബലം യേന കിന്ന ഭൂയാദ്വിപര്യ്യയഃ ..
ഗതാ വൃദ്ധിം ദ്വാരകായാമല്പകാലേന വൃഷ്ണയഃ ..25..
തസ്മാത്സർവാന്വിജേഷ്യാമി കാർഷ്ണിജപ്രമുഖാന്യദൂൻ ..
ശ്യാമകർണം ന ദാസ്യാമി തസ്മൈ മാനവൃതായ ച ..26..
പാലയിഷ്യതി മാം യുദ്ധേ ഭക്ത്യാ സംതോഷിതഃ ശിവഃ ..
ഇത്യുക്ത്വാ സേനയാ യുക്തോ വീരോ മാഹിഷ്മതീപതിഃ ..27..
സ്വർണദാമ്നാ ഹയം ബദ്ധ്വാ യുദ്ധം കർതും മനോ ദധേ ..
തതോഽനിരുദ്ധഃ സംപ്രാപ്തോ തുരഗം ച വിലോകയൻ ..28..
അക്ഷൗഹിണീശതയുതോ നർമദായാസ്തടേ നൃപ ..
സാംബോ മധുബൃഹദ്ബാഹുശ്ചിത്രഭാനുർവൃകോഽരുണഃ ..29..
സംഗ്രാമജിത്സുമിത്രശ്ച ദീപ്തിമാൻഭാനുരേവ ച ..
വേദബാഹുഃ പുഷ്കരശ്ച ശ്രുതദേവഃ സുനംദനഃ ..30..
വിരൂപശ്ചിത്രബാഹുശ്ച ന്യഗ്രോധശ്ച കവിസ്തഥാ ..

ഏതേ സമായയൂ രാജന്നനിരുദ്ധസഹായിനഃ ..31..
ഗദശ്ച സാരണോഽക്രൂരഃ കൃതവർമാ ഹി ചോദ്ധവഃ ..
യുയുധാനോ സാത്യകിശ്ച ശൂരാ ഏതേ ച വൃഷ്ണയഃ
..32..
സഹായമനിരുദ്ധസ്യ കർതും സർവേ സമാഗതാഃ ..
സ്ഥിത്വാ തേ നർമദതീരേ ഭോജവൃഷ്ണ്യംധകാദയഃ ..33..
ശ്യാമകർണമപശ്യംതസ്ത്വബ്രുവൻ വിസ്മയാന്വിതാഃ ..
കേന നീതാഃ സപത്രാശ്ച ഉഗ്രസേനസ്യ ഭൂപതേഃ ..34..
തസ്മാന്മിത്രാണി സോഽപ്യത്ര ശ്യാമകർണോ ന ദൃശ്യതേ ..
രാജസൂയേ പുരാ യസ്മൈ നരദൈത്യസുരാദയഃ ..35..
നവഖംഡാധിപാശ്ചൈവ നിർജിതശ്ച ബലിം ദദുഃ ..
യസ്യ വൈ ശാസനം ചംഡം തിരസ്കൃത്യ കുധീർനൃപഃ
..36..
തുരഗം ഹതവാന്മാനാത്സ സ്തേനോ ദംഡമർഹതി ..
സർവേഷാമിതി വാക്യം തു ശ്രുത്വാ ദൃഷ്ട്വാ പുരീം പുരഃ
..37..
ഉദ്ധവം മംത്രിണാം ശ്രേഷ്ഠം പ്രാഹ രുക്മവതീസുതഃ ..
അനിരുദ്ധ ഉവാച -
നഗരീയം നദിതീരേ കസ്യ ഭൂപസ്യ രാജതേ ..38..
തുരംഗമോ ഗതോഽസ്ത്യസ്യാമിതി മന്യേ ത്വഹം കില ..
ഇതി തദ്വാക്യമാകർണ്യ പ്രാഹ കൃഷ്ണസഖോ മുദാ ..39..
ഉദ്ധവ ഉവാച -
ഇംദ്രനീലസ്യ നഗരീ നാമ്നാ മാഹിഷ്മതീ ശുഭാ ..
മഹേശപൂജനരതാ വർണാ യസ്യാം വസംതി ഹി ..40..
നൃപേണാനേന വൃഷ്ണീശ നർമദായാസ്തടേ പുരാ ..
ദ്വാദശവർഷപര്യംതം പൂജിതോ നർമദേശ്വരഃ ..41..
തതഃ ശിവഃ പ്രസന്നോഽഭൂദുപചാരൈശ്ച ഷോഡശൈഃ ..
തസ്മൈ സ്വദർശനം ദത്ത്വാ വരാർഥം തമനോദയത്
..42..

മഹേശസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ നൃപോ മാഹിഷ്മതീപതിഃ ..
ഭൂത്വാ കൃതാംജലീ രുദ്രം പ്രാഹ ഗദ്ഗദയാ ഗിരാ ..43..
ഈശാന ത്വാം നമസ്യേഽഹം നർമദേശം ജഗദ്ഗുരുമ് ..
പുരുഷാണാം സകാമാനാം കാമരൂപസുരദ്രുമമ് ..44..
ത്വത്തഃ പ്രദാതുഃ കാംക്ഷേഽഹം വരമേതന്മഹേശ്വര ..
ദേവദൈത്യനരേഭ്യസ്ത്വം രക്ഷ മാം സർവദാ ഭയാത് ..45..
ഇതി തദ്വാക്യമാകർണ്യ കൃത്തിവാസാ മുദാന്വിതഃ ..
തഥാസ്തു ചോക്ത്വാ രാജേംദ്ര തതശ്ചാംതരധീയത ..46..
തസ്മാദേഷ നൃപഃ ശൂരോ ഹയം തുഭ്യം ന ദാസ്യതി ..
വിനാ യുദ്ധേന രുദ്രസ്യ വരാത്കംദർപനംദന ..47..
ഇത്ഥമൗപഗവേർവാക്യമനിരുദ്ധോ നിശമ്യ ച ..
ബലീ ധൈര്യേണ പ്രത്യാഹ യാദവാനാം ച ശൃണ്വതാമ്
..48..
നൃപസ്യൈതസ്യ രുദ്രസ്തു സഹായസ്തേ ഹ്യുദാഹൃതഃ ..
തഥാ കൃഷ്ണസ്തു ഭഗവാഞ്ഛൃണു മംത്രിന്മമോപരി
..49..
ഇത്യുക്ത്വാ യാദവൈഃ സാർദ്ധം വീരോ രുക്മവതീസുതഃ
..
ഹയസ്യ മോചനാർഥം വൈ നൃപം ജേതും മനോ ദധേ
..50..
തതഃ പരിഘനിസ്ത്രിംശഗദാചാപപരശ്വധൈഃ ..
ബഭൂവുര്യാദവാഃ സജ്ജാഃ പ്രാദ്യുമ്നൗ ദംശിതേ സ്ഥിതേ
..51..

ഇതി ശ്രീഗർഗസംഹിതായാം ഹയമേധഖണ്ഡേ
അനിരുദ്ധപ്രയാണം നാമ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ..14..

ഹരിഃ ഓം തത്സച്ഛ്രീകൃഷ്ണാർപണമസ്തു ..

GO TOP